

Г. О. АНДРОЩУК, канд. екон. наук, доц.

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ПРАКТИКА КИТАЮ (Частина 1)

Резюме. У статті досліджено зростання важливості нематеріальних активів, комерційної таємниці, а також її глобальний економічний та інноваційний вплив та посилення загроз викрадення. Визначено поняття національної економічної безпеки, системи економічної безпеки. Розглянуто економічне значення інституту комерційної таємниці, джерела правового регулювання, роль переглянутого Закону про недобросовісну конкуренцію КНР, особливості захисту комп'ютерного програмного забезпечення та технології як комерційної таємниці, ліцензування, розрахунок фінансової компенсації. Наведено судові тлумачення щодо розгляду цивільних позовів про крадіжку комерційної таємниці, керівництво для компаній щодо вжиття відповідних заходів для збереження секретності. Запропоновано результати аналізу ведення справ про комерційну таємницю в Китаї, розглянуто судову практику.

Ключові слова: інтелектуальна власність, інновації, комерційна таємниця, економічна безпека, промислове шпигунство, ліцензування, судова заборона, фінансова компенсація.

ВСТУП

Інформація та знання є важливим фактором виробництва, їх значення найчіткіше виявляється в епоху цифрової економіки. У сучасному світі стрімко зростає кількість працівників інтелектуальної праці, відбувається цифрова трансформація, перехід від трудомістких до розвитку наукомістких галузей промисловості.

Інтелектуальна власність (ІВ) відіграє важливу роль у сучасній економіці, стає важливим стратегічним ресурсом розвитку підприємств і держави. Комерційна таємниця постає важливим нематеріальним активом і критично важливою інфраструктурною складовою, що становить значну цінність для правовласників ІВ, а в деяких випадках є життєво важливою для виживання бізнесу та сталого успіху в умовах жорсткої міжнародної ринкової конкуренції.

Згідно з дослідженням про вплив ІВ на економіку понад 75 % компаній різних галузей економіки в усьому світі визнали секрети виробництва стратегічно важливою перевагою, що забезпечує зростання, конкуренцію та інноваційний розвиток. Причому ключовими аргументами на користь такого активу респонденти вказували секретність інформації, відсутність реєстрації, а також необмеженість змісту інформації [1].

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

З правової точки зору, комерційна таємниця є засобом захисту від недобросовісної конкуренції в рамках реалізації права на ІВ. Це загальновизнане у світі положення впливає також зі змісту п. VIII ст. 2 Конвенції 1967 р., яка започаткувала Всесвітню організацію інтелектуальної власності [2], учасником якої є Китай.

Китай — це зростаюча супердержава, яка впливає на всі економіки світу. Економіка КНР — друга (після США) економіка світу за номінальним ВВП і перша за ВВП за паритетом купівельної спроможності. Китай став найпривабливішою для іноземних інвестицій країною серед країн, що розвиваються. Він багато років поспіль зберігає лідерство за обсягом залучених іноземних інвестицій.

Водночас китайський бізнес нерідко звинувачують у розкраданні ІВ іноземних компаній. Промислове та економічне шпигунство є одним із ключових протиріч у торгових відносинах між США та Китаєм. Урядова комісія США з інтелектуальної власності (IP Commission) опублікувала звіт, згідно з висновками якого Китай відповідальний за 80 % випадків розкрадання американської ІВ. Сумарні збитки від нехтування правом на її захист фахівці оцінили у 300 млрд США [3]. На початку 2020 р. уряди США та КНР підписали угоду про співпрацю у сфері економіки та торгівлі.

Зокрема за її умовами Китай мав ініціювати “структурні зміни” в країні, які б дали змогу ефективно боротися з контрафактом та крадіжкою ІВ.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз наукових публікацій і ЗМІ свідчить про зростання уваги керівництва держав, міжнародних організацій, спеціалізованих установ, корпорацій, науковців і практиків до питань, пов'язаних із захистом інтелектуальної власності, комерційної таємниці, протидією економічному і промислового шпигунству. Серед іноземних фахівців, які досліджували цю проблематику в процесі міжнародного науково-технічного співробітництва, варто назвати таких: Ж. Бержье, Р. Гасанов, К. Лайтон, К. Мелтон, Д. Найт, Д. Пулі, Ф. Рустман, Г. Штумпф, В. Черняк, Г. Яковлев, В. Ярочкін та ін. В Україні проблеми захисту комерційної таємниці, економічної безпеки вивчають Г. Андрощук, О. Бутнік-Сіверський, Я. Жаліло, А. Жарінова, Ю. Капіца, Т. Кваша, Т. Лічман, Б. Маліцький, Ю. Макогон, А. Марущак, В. Мунтіян, І. Мігус, Н. Мироненко, Т. Писаренко, І. Ревак, В. Рокоча, В. Соловйов, А. Сухоруков, Л. Федулова, Л. Шемаєва та ін. Свого часу автор брав участь у навчальній програмі “Семинар з розвитку МСП для посадових осіб країн, що розвиваються” (SMEs Development Seminar for Officials of Developing Counties) і стажувався в Пекіні та двох найбільш інноваційних і технологічних містах Китаю і світу — Шеньчжень і Гуанчжоу. Відтоді постійно аналізує практику Китаю у сфері ІВ, зокрема захисту комерційної таємниці. Окремі аспекти досліджень були опубліковані в спеціалізованих виданнях [4–15]. Водночас багатогранність і комплексний, міждисциплінарний характер проблематики, динамічність змін, що відбуваються у світовій економіці у цій сфері, зокрема в економіках супердержав — Китаю та США, вимагають подальших наукових досліджень.

Мета статті. Економіко-правовий аналіз стану та тенденцій захисту інтелектуальної власності, зокрема комерційної таємниці в інноваційному процесі, міжнародному науково-технічному співробітництві і трансфері технологій, визначення (на прикладі практики Китаю та США) ролі держави, спецслужб і керівництва підприємств у протидії промислового та економічного шпигунству, виявлення наявних проблем і вироблення пропозицій щодо їх розв'язання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах цифровізації підвищується значущість економічної безпеки країни. Національну

економічну безпеку насамперед визначають як сукупність умов і факторів, що забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність та стійкість, здатність до постійного оновлення та вдосконалення [16]. Відповідно, в умовах глобалізації світової економіки, зростання ризиків, загроз і небезпек виникає необхідність створення системи економічної безпеки, яка здатна адекватно реагувати на всі несприятливі для діяльності національних економік і підприємств та їх економічної безпеки внутрішні та зовнішні чинники. Систему економічної безпеки автор визначає як сукупність об'єкта, засобів захисту, нормативної бази та організаційних структур здійснення, що забезпечують захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства, регіону, держави від внутрішніх і зовнішніх ризиків, загроз та небезпек.

Захищаючи комерційну таємницю спеціальними процедурами поводження з нею, технологічними та юридичними заходами безпеки та юридичним захистом, включаючи угоди про нерозголошення (Non-disclosure Agreement — NDA), а також положення про найм на роботу та не конкуренцію тощо, щоб гарантувати, що правласники ІВ можуть переглянути стратегію, щоб отримати максимальну вигоду від покращеного захисту комерційної таємниці відповідно до переглянутого Закону про недобросовісну конкуренцію КНР (Law of September 2, 1993, of the People's Republic of China Against Unfair Competition — AUCL).

Варто зазначити, що в контексті питань ІВ, зокрема комерційної таємниці, цей закон посідає особливе місце. У судових спорах з іноземними компаніями, які діють на ринку Китаю, він є основним зряддям, що обґрунтовує законність копіювання тієї чи іншої технології китайським бізнесом, з посиланням на необхідну конкурентну складову ринку.

У Китаї, одному з найзлісніших порушників прав ІВ, найбільше проблемних ситуацій, особливо на зовнішніх ринках, виникає саме щодо комерційної таємниці. Однак, попри промовисту статистику порушення саме цих об'єктів ІВ, підприємці дедалі частіше обирають охорону технологій та інформації, що має комерційну цінність за допомогою режиму секрету виробництва (ноу-хау), а не патенту або іншого об'єкта ІВ.

Економічне значення інституту комерційної таємниці. Комерційна таємниця як економічна категорія зберігає корисність відомостей, які втратили б свою цінність під час оприлюднення, а також сприяє перетворенню інформації на додатковий економічний фактор, до того ж факторним доходом є інформаційна рента. Інформаційна рента є частиною загального

доходу підприємця, який він отримав, вміло застосувавши власні чи законно набуті знання про процеси та явища в економіці, технічних науках і суспільстві. Створення інформації — це тривалий витратний процес, що заснований на інтелектуальних здібностях працівників, причому результат цього процесу завжди підпорядкований невизначеності. Наявність інституту комерційної таємниці в сучасній економіці є суспільною потребою. Цілі держави та суспільства, які досягаються при законодавчому захисті комерційної таємниці, можна систематизувати за такими основними напрямками. *По-перше*, стимулювання підприємницької активності. Так, гарантуючи таємницю комерційно значимої інформації, суспільство заохочує підприємницькі та винахідницькі можливості і сприяє розвитку підприємницького потенціалу. *По-друге*, інститут комерційної таємниці сприяє зміцненню морально-етичних засад суспільства. У здоровому суспільстві кожен член шанобливо ставиться до конфіденційної інформації іншого. Наявність інституту комерційної таємниці свідчить про високий рівень морального розвитку суспільства. *По-третє*, зміцнення довіри між державною владою та бізнесом. Державний захист права на комерційну таємницю сприяє підтримці довірчих відносин та бізнесу. Це є гарантією соціальної стабільності й ефективності державної економічної політики. *По-четверте*, комерційна таємниця як умова, що сприяє отриманню позитивного результату підприємницької діяльності. Комерційна таємниця є не засобом отримання додаткового прибутку, а умовою, що полегшує та в певному сенсі гарантує її отримання. *По-п'яте*, комерційна таємниця — це інструмент підтримки конкурентоспроможності підприємця на ринку [17].

Природа комерційної таємниці полягає в тому, що, будучи виразом абсолютної монопольної влади на якусь інформацію (навіть більшою мірою, ніж патент, оскільки власник комерційно значущої інформації не зобов'язаний повідомляти державу про виникнення цього права ІВ та доводити, що інформація дійсно є цінною та новою), комерційна таємниця водночас є інструментом державної підтримки конкуренції. Комерційна таємниця стимулює винахідництво і впливає на розвиток перспективних технологій та інноваційної діяльності.

На відміну від державної, комерційна таємниця не визначена державним (відомчими) переліком, оскільки вона завжди різна стосовно різних підприємств (організацій). Державна таємниця охороняється державою, а комерційна таємниця — службою безпеки підприємств (організацій, кооперативів, приватних власників).

Водночас ці поняття є асиметричними: комерційні секрети можуть бути державними секретами і тоді вони підлягають захисту не лише з боку відповідних служб безпеки, а й держави від імені відповідних органів. Проте державні секрети не можуть бути комерційною таємницею, оскільки в іншому випадку мала б місце торгівля державними інтересами.

У Китаї, як і в Україні, немає спеціального закону про комерційну таємницю, а норми, що регулюють цивільні, адміністративні та кримінальні правозастосовні процедури, розпорошені по цілій низці законів і нормативних актів. Це створює певні складності в правозастосованні. Розглянемо систему права, що регулює ці відносини.

Джерела правового регулювання захисту комерційної таємниці. На сьогодні в Китаї закони, що стосуються захисту комерційної таємниці, охоплюють: Закон про боротьбу з недобросовісною конкуренцією (AUCL) (переглянутий у 2019 р.); Загальні засади цивільного законодавства (у редакції 2009 р.); Цивільний процесуальний закон (у редакції 2017 р.); Договірне право (набуло чинності 1999 р.); Закон про працю (переглянутий у 2018 р.); Кримінальне право (переглянуто у 2015 р.). Інші застосовні правила та керівництва, що стосуються захисту комерційної таємниці, охоплюють: деякі положення Державного управління промисловості та торгівлі щодо заборони порушення комерційної таємниці (набрали чинності 1998 р.); Роз'яснення Верховного народного суду з деяких питань застосування законодавства під час розгляду цивільних справ щодо недобросовісної конкуренції (набуло чинності 2007 р.); Циркуляр про друк та розповсюдження попередніх положень про захист комерційної таємниці центрального підприємства (набув чинності 2010 р.); Висновок Верховного народного суду щодо комплексного посилення судового захисту прав інтелектуальної власності (дійсно з 2020 р.) [18].

Визначення комерційної таємниці. Ст. 9 Закону про боротьбу з недобросовісною конкуренцією (далі Закон — AUCL) проголошує: “[a] бізнес-оператор не повинен брати участь у жодному з наступних порушень комерційної таємниці:

Для цілей цього Закону під комерційною таємницею розуміється будь-яка технічна інформація, оперативна інформація або комерційна інформація, яка не є загальновідомою та має комерційну цінність, і щодо якої її уповноважена особа вжила заходів для забезпечення її конфіденційності”.

Якщо компанія є державним підприємством із централізованим управлінням (ДП),

застосовується Циркуляр про друк та розповсюдження попередніх положень про захист комерційної таємниці центрального підприємства. Ст. 2 Закону передбачає, що: “[f] “комерційна таємниця” належить до інформації про практичні ділові операції та технічну інформацію, яка невідома громадськості, яка може представляти економічні інтереси для центральних підприємств і щодо якої центральні підприємства вжили конфіденційні заходи”.

У ст. 10 Закону зазначається, що: “Центральне підприємство має визначити обсяг свого захисту комерційної таємниці відповідно до закону, який в основному включає інформацію про бізнес-операції, таку як стратегічне планування, метод управління, бізнес-модель, реструктуризація та лістинг, злиття та реорганізація, угоди з нерухомістю, фінансова інформація, прийняття рішень про інвестиції та фінансування, виробництво, стратегії купівлі та продажу, резервування ресурсів, інформації про клієнтів та інформації про торги та торги, а також технічної інформації, такої як дизайн, процес, рецепт продукту, технологія виробництва, метод виробництва та технічне ноу-хау”.

Дії, що є порушенням комерційної таємниці. Ст. 9 Закону передбачає, що дії щодо порушення комерційної таємниці передбачають:

“1) отримання комерційної таємниці кредитора шляхом крадіжки, підкupu, залякування, електронного вторгнення чи інших неналежних засобів;

2) розкриття, використання або надання іншим особам можливості використовувати комерційну таємницю кредитора, отриману засобами, зазначеними в попередньому параграфі;

3) розкриття;

4) отримання, розкриття, використання або дозвіл використання комерційної таємниці кредитора будь-якою іншою особою шляхом підбурювання, спокуси або надання допомоги будь-якій іншій стороні в порушенні зобов'язань щодо дотримання конфіденційності або вимог кредитора щодо збереження такої комерційної таємниці в таємниці.

Інші фізичні особи, юридичні особи та організації без утворення юридичної особи, окрім підприємців, які вчиняють незаконні дії, перелічені в попередньому абзаці, вважаються порушниками комерційної таємниці.

Якщо третій особі відомо або має бути відомо про те, що співробітник або колишній співробітник правовласника комерційної таємниці чи інша юридична або фізична особа вчиняє якісь із незаконних дій, зазначених в абзаці першому цієї статті, але все ж таки приймає, публікує, використовує або дозволяє будь-якій

іншій стороні використовувати такі секрети, така практика вважається порушенням комерційної таємниці” [18].

Передбачені заходи, що дозволяють власнику комерційної таємниці збирати та/або зберігати докази порушення комерційної таємниці. Докази, що є необхідними для порушення справи про порушення комерційної таємниці, доступні власнику комерційної таємниці. Це докази, створені задля (1) доказу існування комерційної таємниці; (2) доведення, що порушник має доступ до комерційної таємниці, та інформація, яка використовується передбачуваним порушником, по суті ідентична такій комерційній таємниці.

Ст. 32 Закону зазначає: “Під час цивільних процесів у справах про порушення комерційної таємниці, коли попередні докази, подані кредитором комерційної таємниці, можуть довести, що він вжив заходів для збереження конфіденційності своєї комерційної таємниці, і можуть обґрунтовано вказувати на те, що така комерційна таємниця була порушена, передбачуваний порушник має довести, що комерційна таємниця, заявлена кредитором, не підпадає під комерційну таємницю, встановлену цим Законом.

У тих випадках, коли власник комерційної таємниці представляє попередній доказ, який може обґрунтовано свідчити про порушення комерційної таємниці, та надає один із таких доказів, передбачуваний порушник має довести відсутність порушення будь-якої комерційної таємниці:

1) є докази того, що передбачуваний порушник має доступ або можливості отримати таку комерційну таємницю, та інформація, яку використовує передбачуваний порушник, по суті ідентична такій комерційній таємниці;

2) є докази того, що такі комерційні таємниці були або можуть бути опубліковані чи використані передбачуваним порушником;

3) є будь-які інші докази, що свідчать про порушення таких комерційних секретів передбачуваним порушником”.

Після подолання перешкоди, пов'язаної з наданням попередніх доказів, ст. 13 Закону передбачає, що: “Наглядові та інспекційні органи можуть вжити будь-якого з наступних заходів для розслідування підозр у недобросовісній конкуренції:

1) доступ у службові приміщення, пов'язані з підозрою на недобросовісну конкуренцію, для огляду;

2) допит бізнес-оператора, щодо якого ведеться розслідування, будь-якої зацікавленої сторони або будь-якої іншої пов'язаної юридичної чи фізичної особи та вимога від них пояснити

відповідні ситуації або надати інші матеріали щодо розслідуваної дії;

3) вивчення та копіювання контрактів та угод, бухгалтерських книг, розписок, документів, записів, ділового листування та інших матеріалів, пов'язаних із підозрою в недобросовісній конкуренції;

4) опечатування та/або затримання майна, пов'язаного з підозрою на недобросовісну конкуренцію;

5) перевірка банківського рахунку підприємця, підозрюваного у недобросовісній конкуренції” [18].

Тимчасові та остаточні заходи та засоби правового захисту доступні в разі порушення комерційної таємниці. Щодо забезпечувальних заходів, ст. 100 Цивільного процесуального закону передбачає судову заборону сторонам загалом щодо комерційних спорів. При поданні заяви про судову заборону заявник має переконати суд у тому, що судова заборона необхідна, оскільки судові рішення буде важко виконати або заявник може зазнати інших збитків, і заявник повинен надати гарантію (зазвичай готівкою) на підтримку клопотання про судову заборону.

Наявність тимчасових судових заборон для запобігання розголошенню комерційної таємниці було підтверджено у справі *Eli Lilly v Huang* (2013) Шанхайським народним судом проміжної інстанції № 1, у якій суд видав першу відому попередню судову заборону у справі про комерційну таємницю. Наказ забороняв відповідачу, колишньому головному хіміку-досліднику *Eli Lilly*, розголошувати, використовувати або дозволяти іншим особам використовувати передбачувані комерційні таємниці, що містяться у 21 конфіденційному технічному документі, який відповідач завантажив із сервера *Eli Lilly* до відходу з компанії, зокрема колишній працівник погодився у трудовому договорі зберігати конфіденційність.

У Китаї право виносити судові заборони закріплено за судами. Китайська арбітражна комісія, як правило, не має повноважень виносити судову заборону, навіть якщо сторони погоджуються передати всі суперечки до арбітражу. Окрім того, китайські суди, як правило, не визнають і не застосовують тимчасову судову заборону, винесену іноземною арбітражною комісією. Також тимчасові судові заборони, винесені іноземним судом, не підлягають виконанню в Китаї.

Щодо остаточних заходів та засобів правового захисту, то ст. 17 Закону передбачає таке: “Якщо суб’єкт господарювання порушує положення, передбачені ст. 6 або ст. 9 цього За-

кону, і дійсно важко визначити фактичні збитки, завдані кредитором унаслідок порушення, або вигоди, отримані порушником від порушення, суд присуджує кредитору компенсацію в розмірі менше 5 млн китайських юанів, залежно від серйозності порушення”.

Ст. 21 Закону передбачає, що: “Якщо комерсант або будь-яка інша фізична особа, юридична особа чи організація без утворення юридичної особи порушує будь-яку комерційну таємницю порушуючи ст. 9 цього документа, орган нагляду та інспекції повинен наказати йому припинити незаконні дії, конфіскувати незаконний прибуток і накласти на нього штраф від 100 тисяч до 1 млн китайських юанів; за серйозних обставин штраф становить від 500 тисяч до 5 млн китайських юанів”.

Розрахунок фінансової компенсації власнику комерційної таємниці [18]. Відповідно до ст. 17 Закону: “...розмір відшкодування збитків, заподіяних будь-яким актом недобросовісної конкуренції суб’єкту господарювання, визначається залежно від фактичних збитків, понесених таким суб’єктом господарювання внаслідок порушення; збитків, така сума визначається відповідно до вигод, отриманих порушником від порушення. Якщо суб’єкт господарювання зловмисно займається порушенням комерційної таємниці, якщо обставина серйозна, розмір компенсації може бути визначений між одним разом до п’ятикратного розміру суми, визначеної відповідно до вищезазначеного методу. У суму компенсації також мають бути включені розумні витрати, понесені потерпілим підприємцем припинення порушення.

У разі порушення суб’єктом господарювання положень, передбачених ст. 6 або ст. 9 цього Закону, і дійсно важко визначити фактичні збитки, завдані кредитором унаслідок порушення, або вигоди, отримані порушником від порушення, народний суд присудить кредитору компенсацію в розмірі менше 5 млн китайських юанів, залежно від серйозності порушення”.

Комп’ютерне програмне забезпечення та технології. Окрім вимог щодо захисту відповідно до Закону про авторське право чи положень ліцензійної угоди, власники комп’ютерного програмного забезпечення можуть також захищати свою інформацію відповідно до AUCL. Суди ухвалили, що комп’ютерні програми та пов’язані з ними документи можуть бути комерційною таємницею, що охороняється, при дотриманні певних вимог. Подібно до інших видів інформації, при визначенні доступності захисту комерційної таємниці основну увагу приділятимуть трьом елементам: “невідома громадськості”, “має комерційну цінність” та “вжиті

заходи конфіденційності”. Хоча захист, що забезпечується законами та нормативними актами про комерційну таємницю, виходить за межі захисту авторського права, яке захищає лише вираження комп’ютерних програм та пов’язаних з ними документів програмного забезпечення, недостатньо продемонструвати, що комерційна таємниця існує, посиляючись на широкий спектр програмних технологій. Власник комерційної таємниці має ідентифікувати конкретні рядки вихідного коду комп’ютера або функції програмного забезпечення, необхідного для захисту [19].

Ліцензування. Як і у випадку з іншими нематеріальними активами, комерційна таємниця може бути ліцензована будь-якій третій особі, завдяки чому правовласник може конвертувати її на реальний зиск. Технологічні секрети і комерційні таємниці можуть бути ліцензовані шляхом укладання відповідних договорів. У розділі XX Цивільного кодексу конкретно розглянуто деякі норми, що стосуються контрактів на технології, оскільки є найпоширенішою формою ліцензування комерційної таємниці. Зазвичай власник комерційної таємниці має право на ліцензійний збір або роялті від ліцензіата за використання ліцензованої комерційної таємниці. Власник комерційної таємниці може гнучко узгодити конкретні умови ліцензування, уклавши ліцензійний договір із ліцензіатом. На практиці існує три види ліцензій на комерційну таємницю:

1) одноосібна ліцензія, за якою власник ліцензує комерційну таємницю лише одному ліцензіату на користування, а власнику також заборонено використовувати таку комерційну таємницю;

2) виключна ліцензія, відповідно до якої власник ліцензує комерційну таємницю лише одному ліцензіату на користування, але власнику дозволяється використовувати таку комерційну таємницю;

3) невиключна ліцензія, за якою власник має право ліцензувати комерційну таємницю більш ніж одній стороні, а власнику також дозволяється використовувати таку комерційну таємницю [19].

При укладанні договору на отримання ліцензії на використання комерційної таємниці власник має узгодити ключові умови такої ліцензії, зокрема такі: використання обсягу, тривалості, географічного охоплення, методу, ліцензійного збору, зобов’язань ліцензіата щодо конфіденційності та відповідальності за порушення ліцензійного договору. Щодо ліцензії на технологію, то також доцільно заздалегідь вказати важливі питання (наприклад, чи дозволено ліцензіату

здійснювати зворотне проектування та хто володітиме комерційною таємницею, отриманою в результаті додаткових досліджень та розробок, проведених будь-якою зі сторін після видачі ліцензії). Під час виконання ліцензійного договору власник також уважно слідкує за використанням комерційної таємниці ліцензіатом. Щойно власник дізнається про будь-які порушення, він має негайно вжити заходів.

Що відрізняє комерційну таємницю від інших прав ІВ [19]. У порівнянні з іншими правами ІВ захист комерційної таємниці має певні особливості: комерційна таємниця може охоронятися безстроково — патенти, торгові марки та авторські права охороняються законом лише протягом певного терміну та на певних умовах; причому правова охорона комерційної таємниці може бути безстроковою, якщо така комерційна таємниця відповідає трьом складовим елементам комерційної таємниці; захист комерційної таємниці є відносним — комерційна таємниця створюється шляхом “прийняття певних заходів конфіденційності”, що визначає, що право на комерційну таємницю належить конкретним суб’єктам у рамках конфіденційності та не може бути використане проти тих, хто отримує такі комерційні таємниці належним чином (незалежна розробка чи зворотний інжиніринг); цільовий об’єкт захисту комерційної таємниці інший — закони та нормативні акти, що стосуються комерційної таємниці, які спрямовані на захист непублічної інформації, що вимагає, щоб цільовий об’єкт був невідомий громадськості; у своєму цільовому призначенні об’єкти інших прав ІВ є публічними; права на комерційну таємницю набуваються різними способами — за умови адміністративного розгляду та затвердження як патентне право, так і право на торгову марку є правами, що надаються відповідними адміністративними органами; авторське право власник набуває автоматично з моменту створення твору, тоді як право на комерційну таємницю, якщо воно відповідає трьом критеріям комерційної таємниці, буде отримано правовласником законною працею або іншими законними способами; вартість захисту комерційної таємниці відрізняється — оскільки адміністративний розгляд і схвалення не вимагається, то немає необхідності сплачувати збори за затвердження, авторизацію, реєстрацію чи обслуговування відповідним адміністративним органам із захисту комерційної таємниці.

Судове тлумачення щодо розгляду цивільних позовів про крадіжку комерційної таємниці. Верховний народний суд Китаю видав судове тлумачення щодо розгляду цивільних позовів про крадіжку комерційної таємниці (The

Judicial Interpretation) [20], яке набуло чинності 12 вересня 2020 року. Цей документ додає ще один аспект міркувань для приватних власників, які прагнуть забезпечити дотримання комерційної таємниці в материковому Китаї. Основні положення подано нижче.

Роз'яснення обсягу комерційної таємниці. Сторони в Китаї звертаються до Закону про боротьбу з недобросовісною конкуренцією (AUCL) для захисту комерційної таємниці. Щоб кваліфікуватися як комерційна таємниця відповідно до AUCL, інформація має відповідати чотирьом елементам, які відомі тим, хто ознайомлений із законами про комерційну таємницю в інших юрисдикціях: (i) вона має бути невідома громадськості; (ii) вона повинна мати цінність для бізнесу; (iii) її власник повинен був вжити заходів для збереження секретності; (iv) це ділова інформація: інформація, що стосується технологій або ділових операцій.

Історично питання про те, що є комерційною інформацією, було спірним через відсутність чіткого визначення. Судове тлумачення дає більш чітке керівництво та докладно перераховує, що включає оперативна або технічна інформація, зокрема:

- *технічна інформація* може охоплювати структури, сировину, компоненти, формули, матеріали, зразки, схеми, матеріали для розмноження нових сортів рослин, методи, методи або етапи, алгоритми, дані, комп'ютерні програми та відповідні документи, що пов'язані з такими технологіями;
- *оперативна інформація* може містити інформацію про бізнес-ідеї, управління, продажі, фінансові справи, плани, зразки, матеріали для торгів, інформацію про клієнтів і дані про комерційну діяльність.

Питання про те, чи є і якою мірою “інформація про клієнтів” є комерційною таємницею, часто викликало суперечки. Згідно з судовим тлумаченням, ім'я, адреса, контактні дані та звичайні клієнтів, а також інформація про їх транзакції можуть становити потенційну комерційну таємницю, за двома винятками. По-перше, наявність довгострокових ділових відносин із конкретним клієнтом не робить автоматично таку інформацію про клієнта “комерційною таємницею”. По-друге, якщо колишній працівник може довести, що клієнт здійснює угоди з новим роботодавцем працівника в результаті особистої довіри до працівника з боку клієнта, то суд не вважатиме працівника таким, який неправомірно отримав комерційну таємницю (інформація клієнта) від попереднього роботодавця [20].

Керівництво для компаній щодо вжиття відповідних заходів для збереження сек-

ретності. Судове тлумачення також містить вказівки щодо того, які запобіжні заходи можуть вживати компанії для захисту своїх комерційних секретів, що є одним із чотирьох ключових елементів встановлення факту незаконного присвоєння комерційної таємниці. В інших юрисдикціях такі міркування зазвичай називають “розумними заходами”. У Китаї, якщо у роботодавця є хоча б один із таких заходів (звісно, чим більше, тим краще), передбачуваному порушнику буде важко здобути перемогу над ствердним захистом “недотримання секретності”:

- a. підписати угоду про конфіденційність або положення про конфіденційність;
- b. використовувати такі методи, як корпоративний статут, навчання, правила та протоколи, письмові повідомлення тощо, щоб вимагати дотримання конфіденційності від співробітників, колишніх співробітників, постачальників, клієнтів і відвідувачів та ін., які можуть мати доступ або можливість отримати комерційна таємниця підприємства;
- c. обмежити доступ відвідувачів до класифікованих фабричних будівель, майстерень чи інших виробничих майданчиків або вести роздільне управління;
- d. диференціювати та керувати комерційною таємницею за допомогою таких засобів, як маркування, класифікація, ізоляція, шифрування, опечатування для забезпечення безпеки та інше обмеження доступу;
- e. забороняти чи обмежувати використання, а також зберігання або відтворення комп'ютерів, електроніки, мережевого обладнання, обладнання для зберігання даних, програмного забезпечення тощо, які можуть стати каналами для неправомірного доступу до комерційної таємниці;
- f. вимагати від співробітників, які звільняються, реєструвати, повертати, видаляти або знищувати інформацію про комерційну таємницю, до якої вони отримали доступ чи яку вони отримали, а також продовжувати свої зобов'язання щодо дотримання конфіденційності після звільнення [20].

Важливо зазначити, що вищевказані заходи мають бути вжиті у профілактичних цілях до передбачуваного правопорушення, а не як виправні. Отже, компаніям, які ведуть бізнес у Китаї, рекомендується якнайшвидше вжити вищезгаданих заходів і дотримуватися рекомендацій, щоб краще запобігти крадіжці і, якщо вона все одно станеться, краще позиціонувати себе в захисті своїх прав.

Доказові міркування. У результаті нещодавніх поправок до AUCL китайські суди тепер використовують спростовану презумпцію

порушення прав на комерційну таємницю в ситуаціях, коли корпоративний позивач надає *prima facie* докази того, що передбачуваний порушник мав “можливість отримати” комерційну таємницю, і відповідна комерційна інформація “суттєво схожа” на комерційну таємницю позивача. Згідно з судовим тлумаченням, при оцінці наявності в колишнього працівника “можливості отримання” комерційної таємниці суд враховує такі фактори: а) посаду, обов’язки та повноваження відповідного працівника; б) обов’язки, які виконує працівник (поставлені завдання); с) участь працівника в господарській діяльності, що пов’язана з комерційною таємницею; d) чи зберігає працівник, використовує, зберігає, відтворює, контролює чи іншим чином отримує доступ чи отримує комерційну таємницю; e) інші фактори, які потрібно враховувати.

Судове тлумачення також передбачає, що, щойно компанія зможе подати попередні докази щодо незаконних доходів передбачуваного порушника, вона може звернутися до суду з вимогою надати відповідачу її бухгалтерські книги та записи про всі ділові операції, які, імовірно, пов’язані з порушенням комерційної таємниці. І якщо порушник безпідставно відмовляється надати ці записи, то суд може визначити розмір шкоди виключно на підставі доказів, поданих позивачем. Практичні міркування. У той час як судове тлумачення дає багато роз’яснень щодо обсягу комерційної таємниці, заходів щодо забезпечення конфіденційності та доказових міркувань, є ще декілька ключових висновків і негайних дій, які компанія може вжити в розгляді справ про комерційну таємницю в Китаї. У недавніх випадках видно загальну проблему, яка завдає шкоди компаніям, а саме відсутність маркування документів, що становлять комерційну таємницю. Це збільшує тягар доведення компанії, перешкоджаючи відрізнити інформацію, що становить комерційну таємницю, від звичайної інформації. Проста дія позначки ваших документів як “конфіденційно” або “секретно” може знизити ризики крадіжки комерційної таємниці.

Окрім того, доказові міркування про “можливість отримання” доказів мають вирішальне значення і можуть бути виконані за допомогою технічних засобів і збереження електронної пошти. Проте ще один доказовий аспект, який потребує уваги, — це комерційна цінність комерційної таємниці. Судове тлумачення дотримується визначення “комерційної таємниці” в Законі КНР про боротьбу з недобросовісною конкуренцією. Це означає, що мають бути докази того, що комерційна таємниця має комерційну цінність для компанії. Окрім того, судове

тлумачення ст. 19 Закону передбачає, що суд враховуватиме цю комерційну цінність при визначенні компенсації за крадіжку комерційної таємниці. Нарешті, зі змінами в Кримінальному законодавстві КНР компанії можуть розглянути можливість подання кримінальних заяв, якщо вони зможуть продемонструвати, що крадіжка “комерційної таємниці” завдала шкоди на суму понад 500 тисяч юанів або може призвести до такої ж чи більшої неправомірної вигоди для компанії злочинцем. Оцінити кількісно цінність “комерційної таємниці” складно, тому, виходячи з наявного досвіду, дуже важливо, щоб компанії документували або мали записи про можливу цінність, яка приписується конкретній інформації “комерційній таємниці”, такі як звіти про продаж, звіти про прибутки, статті у ЗМІ чи інші дані. документація, що свідчить, що “комерційна таємниця” принесла компанії певну цінність. Це тлумачення є прикладом ще одного кроку вперед, оскільки китайські суди надають ширші засоби правового захисту, ясність та засоби для забезпечення прав на комерційну таємницю в Китаї [20].

Аналіз ведення справ про комерційну таємницю в Китаї. Опублікований у 2020 р. “Аналіз ведення справ про комерційну таємницю в Китаї” “Analysis of Guiding Trade Secret Cases in China Published during the World IP Day in 2020” (the “Trade Secret Report”) Джеррі Ся і Юлу Ванга (“Звіт про комерційну таємницю”) доступний китайською мовою і в машинному перекладі [21], Згідно зі звітом, з понад 600 типових справ, опублікованих у 2020 р., було виявлено лише 47 справ (7,8 % від загальної кількості), що розглядають комерційну таємницю. Для порівняння, згідно з дослідженням Вищого народного суду Пекіна, з 2013 до 2017 рр. в судах було загалом розглянуто 338 справ про недобросовісну конкуренцію, що пов’язані з комерційною таємницею. Типова кількість випадків може здатися незначною, проте справи про комерційну таємницю становлять невелику групу судових позовів у Китаї у сфері ІВ. Більш ранні дані, що представлені CIELA, також свідчили про низький обсяг судових розглядів, пов’язаних з комерційною таємницею. Це незначна частина кримінальних справ з ІВ і Документ AUCI. Звіт не порівнює дані з типових справ про комерційну таємницю зі звітами про типові справи за попередні роки, що є ще одним свідченням зацікавленості китайських судів у встановленні чітких правил, щодо вирішення спорів, що стосуються комерційної таємниці.

У Звіті зазначено, що кількість спорів, за якими відносно комерційної таємниці виграли

позивачі, становила 113 (35 % усіх справ). Раніше також повідомлялося про відносно низький відсоток виграних справ. Справи рівною мірою стосувалися як ділової, так і технічної інформації. Провінція Чжецзян (10), провінція Гуандун (9) і провінція Шаньдун (7) повідомили про більшість випадків порушення. Із 47 типових справ не було жодної справи за участі іноземних сторін, і лише одна справа стосувалася Тайваню.

Автори дослідження також провели пошук у загальнодоступній базі даних справ, пов'язаних зі комерційною таємницею з 2016 р. до теперішнього часу. Кількість зареєстрованих випадків за участі іноземних сторін було незначним. Так, було виявлено лише дев'ять справ за участю таких сторін, як США, Японія, Німеччина та Австралія. Чотири з них були іноземними порівняно з місцевими, три справи були місцевими порівняно з іноземними та дві були іноземними порівняно з іноземними. Проте, відносно високий відсоток місцевих і закордонних справ в обмеженій когорті може викликати стурбованість, особливо в контексті пропонуваного судових інтерпретацій щодо посиленого покарання, коли комерційна таємниця незаконно привласнена від імені іноземних суб'єктів. Із шести справ, у яких позивачами виступали іноземні організації, дві було відхилено, дві — відкликано добровільно, а результати інших двох не були оприлюднені. Із п'яти справ, у яких відповідачами виступали іноземні юридичні особи, у чотирьох випадках вимоги позивачів були відхилені, а результати іншої справи не були оприлюднені.

Серед опублікованих справ у 2020 р. було два випадки штрафних збитків, пов'язаних із комерційною таємницею.

1. Суперечка про право власності на авторські права та порушення комерційної таємниці між компанією Meizhou Green Lantern Technology Co. Rao Silan, Xu Hongyan, Meizhou Yue Feng Arts and Crafts Co. у місті Мейчжоу, провінція Гуандун, Проміжний народний суд ((2019) Yue 14 Minchu 5).

2. Пекінський районний народний суд Шіцзиншану, Пекін Hongwei Centronics Co. проти Peking Shicheng Weiye Technology Development Co., Li Luya, Sun Juan Порушення суперечок щодо ділової таємниці ((2018) Пекін 0107 Мінчу 1518). Ці два типових випадки не дають чітких критеріїв для визначення “злого умислу”. Однак, при визначенні підстави і кратності штрафних збитків один типовий випадок дає деякі рекомендації: у кримінальній справі втрата ліцензійного збору використовувалася як розрахунок для оцінки суворості покарання. Це узгоджується із запропонованим судовим тлумаченням

кримінальних справ про комерційну таємницю, згаданим вище.

У Звіті про комерційну таємницю також відзначається, що, хоча переглянутий AUCL передбачає перенесення тягаря доведення, типового випадку з даного питання не було. Однак є дві справи, які вступили в силу після набуття чинності нового закону. Ці типові справи допомагають громадськості зрозуміти: як суди розглядають справи про комерційну таємницю. Щодо великої групи типових справ про комерційну таємницю незабаром після перегляду законодавства також може розглядатися як політична заява, що стосується судового рішення розглядати ці справи з комерційної таємниці відповідно до AUCL [21].

У своїй статті “Розвиток системи прецедентного права Китаю на практиці” (China’s Evolving Case Law System in Practice) Сьюзан Фіндер зазначила, що ці справи разом із керівними справами SPC й іншими опублікованими інструктивними справами можуть бути важливими орієнтирами для судів при вирішенні нових питань. Окрім того, у разі питань ІВ, то вони можуть також гарантувати іноземним партнерам готовність китайських судів всебічно проводити законодавчі реформи [15].

Нове законодавство про боротьбу з недобросовісною конкуренцією перекладає частину тягаря доказування в цивільних суперечках щодо комерційної таємниці на передбачуваного порушника. Власник комерційної таємниці має лише надати *prima facie* докази про те, що він вжив заходів щодо збереження конфіденційності заявленої комерційної таємниці, а також доказ того, що комерційна таємниця була порушена, а підозрюваний порушник має довести, що право власника позову не є комерційною таємницею, і підозрюваний несе відповідальність за відсутність доказів. Це значно зменшує тягар доказування і є доброю новиною для власників прав на комерційну таємницю.

Зазначені зміни — це ще один прояв реалізації американсько-китайської економічної та торгової угоди в оновленому законодавстві. Так, ст. 1.5 цієї угоди передбачає, що: Сторони забезпечують, щоб у цивільному судочинстві за порушення комерційної таємниці тягар доказування або надання доказів перекладався на відповідача, якщо правовласник комерційної таємниці надав *prima facie* докази, включаючи побічні докази, які обґрунтовано вказують на порушення комерційної таємниці відповідачем. Окрім того, основні моменти кримінальних справ, що відображаються в типових справах, переважно знаходяться в типових справах, і методі розрахунку злочину, пов'язаного з по-

рушенням комерційної таємниці, “що завдає значних збитків правовласникові”, наказі про заборону поведінки та відповідних питаннях, що стосуються були роз’яснені в “Кримінальному тлумаченні щодо комерційної таємниці”, хоча, можливо, потребуватимуть подальших коригувань на основі практики.

Китайський уряд активно виконує зобов’язання, підписані в американсько-китайській економічній та торговій угоді, підвищує захист прав ІВ (включаючи комерційну таємницю) і прагне створити кращі умови для ведення бізнесу, що є позитивним сигналом для іноземних інвесторів. Тому, безумовно, майбутні умови для захисту комерційної таємниці в Китаї будуть більш сприятливими та справедливими.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз показує, що три основні галузі, задіяні у 47 типових випадках — це матеріали та хімікати (13 випадків), машини (10) та ІТ (7). Ці три сектори також нині є найбільш активними та конкурентоспроможними секторами ринку, з високою плінністю працівників, технологічно інтенсивні. Відносно потенційні ризики комерційної таємниці, природно, також вищі. Окрім того, варто назвати й інші сфери інтересів: науки про життя та біотехнології (3), товари для дому (3), освіта та навчання (2), послуги з ІВ (2), громадське харчування (2), торгівля (2), наука та техніка просування та застосування (1), кіно та розваги (1 випадок) і корпоративний консалтинг (1 випадок) [15]. Загалом, спорадичні випадки, що пов’язані з освітою та навчанням, громадським господарством та іншими сферами послуг, стосувалися комерційної таємниці, головним чином, у формі секретів ділової інформації для основних, частіше проявляються як списки клієнтів, тоді як суперечки про комерційну таємницю в галузях технологічного типу будуть більш зосередженими щодо технічних таємниць, і, звісно, це також може залучати невелику кількість бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Стрижова Т. А.* “Бесконечность” секретов производства (ноу-хау) [Электронный ресурс] / Т. А. Стрижова // Журнал Суда по интеллектуальным правам. — 2017. — № 16, июнь. — С. 76–83. — Режим доступа: <http://ipcsmagazine.ru/legal-issues/infinity-of-the-secrets-of-production-know-how>.
2. *Андрощук Г. О.* Правова охорона комерційної таємниці в країнах Європейського Союзу / Г. О. Андрощук // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2012. — № 5. — С. 27–37.
3. *Степанов Д.* Топ-менеджеру ІТ-компанії дадуть 180 лет тюрьмы за передачу секретных технологий китайцам [Электронный ресурс] / Д. Степанов. — Режим доступа: https://www.cnews.ru/news/top/2021-11-10_veterana_broadcom_posadyat_v_tyrmu.
4. *Андрощук Г. А.* Охрана интеллектуальной собственности в Китае: состояние и тенденции / Г. А. Андрощук // Наука и инновация. — 2010. — Т. 6. — № 1. — С. 81–101.
5. *Андрощук Г.* Економіко-правові аспекти захисту комерційної таємниці / Г. Андрощук // Правове регулювання відносин у сфері охорони прав на комерційну таємницю: сучасний стан і перспективи розвитку: монографія / за заг. ред. Н. М. Мироненко НДІ ІВ НАПрНУ. — Київ : Інтерсервіс, 2012. — С. 107–165.
6. *Андрощук Г.* Защита коммерческой тайны в США и Китае: практика правоприменения / Г. Андрощук // ИС. Промышленная собственность. — 2015. — № 10. — С. 63–73.
7. *Андрощук Г.* Захист комерційної таємниці в США: економічний вплив і практика правозастосування / Г. Андрощук // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2016. — № 1. — С. 76–85.
8. *Андрощук Г. О.* Економічне шпигунство: зростання масштабів і агресивності: (Ч. I) / Г. О. Андрощук // Наука, технології, інновації. — 2018. — № 3 (7). — С. 39–49; № 4 (8). — С. 21–26.
9. *Андрощук Г. О.* Китайський вчений засуджений за крадіжку комерційної таємниці / Г. О. Андрощук // Інтелектуальна власність в Україні. — 2020. — № 5. — С. 68–70.
10. *Андрощук Г. О.* Шпигунство Китаю, крадіжка інтелектуальної власності / Г. О. Андрощук // Інтелектуальна власність в Україні. — 2020. — № 7. — С. 59–61.
11. *Андрощук Г. О.* Китайських хакерів звинувачують у крадіжці торгових секретів / Г. О. Андрощук // Інтелектуальна власність в Україні. — 2020. — № 7. — С. 62–64.
12. *Андрощук Г. О.* Китайському шпигуну-науковцю винесено вирок — 10 років позбавлення волі / Г. О. Андрощук // Інтелектуальна власність в Україні. — 2020. — № 8. — С. 50–54.
13. *Андрощук Г. О.* Економічне шпигунство комерційної таємниці за участю державної компанії КНР / Г. О. Андрощук // Інтелектуальна власність в Україні. — 2020. — № 10. — С. 55–56.
14. *Андрощук Г. О.* США звинувачує Китай у хакерстві і економічному шпигунстві / Г. О. Андрощук // Інтелектуальна власність в Україні. — 2021. — № 7. — С. 40–42.
15. *Андрощук Г. О.* Аналіз ведення справ про комерційну таємницю в Китаї / Г. О. Андрощук // Інтелектуальна власність в Україні. — 2021. — № 10. — С. 51–54.
16. *Нагорный Д. А.* Влияние цифровизации на экономическую безопасность России [Электронный ресурс] / Д. А. Нагорный // Обеспечение национальной экономической безопасности: новые вызовы и приоритеты: сборник тезисов докладов международной научной конференции / под ред. А. А. Пороховского, С. В. Кайманова. — М. : Экономический факультет МГУ имени М. В. Ломоносова, 2020. — 164 с. — Режим доступа: <https://www.econ.msu.ru/sys/faw.php?o=70023&p=attachment>.
17. *Андрощук Г. О.* Комерційна таємниця в системі економічної безпеки / Геннадій Андрощук // Інтелектуальна власність. — 2015. — № 6. — С. 27.
18. *Nick Beckett* ITrade Secrets in China [Electronic resource]. — Access mode: <https://cms.law/en/int/expert-guides/cms-expert-guide-to-trade-secrets/china>.

19. Trade Secrets 2021 China [Electronic resource]. — Access mode: <https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/trade-secrets-2021/china>
20. New Judicial Interpretation in China Strengthens Protection of Trade Secrets [Electronic resource]. — Access mode: <https://www.winston.com/en/privacy-law-corner/new-judicial-interpretation-in-china-strengthens-protection-of-trade-secrets.html>
21. Jerry XIA, Yulu WANG Analysis of Guiding Trade Secret Cases in China Published during the World IP Day in 2020.

REFERENCES

1. Strizhova, T. A. (2017). “Beskonechnost” sekretov proizvodstva (nou-hau). [“Infinity” of production secrets (know-how)]. *ZHurnal Suda po intelektual'nym pravam. — Journal of the Intellectual Property Rights Court* 16, June, P. 76–83. Retrieved from: <http://ipcmagazine.ru/legal-issues/infinity-of-the-secrets-of-production-know-how>. [in Russ.].
2. Androshchuk, H. O. (2012). Pravova okhorona komertsii noi taiemnytsi v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Legal protection of trade secrets in the countries of the European Union]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti* [Theory and practice of intellectual property], 5, P. 27–37. [in Ukr.].
3. Stepanov, D. *Top-menedzheru IT-kompanii dadut 180 let tyur'my za peredachu sekretnykh tekhnologij kitajcam* [The top manager of the IT company will be sentenced to 180 years in prison for transferring secret technologies to the Chinese]. Retrieved from: https://www.cnews.ru/news/top/2021-11-10_veterana_broadcom_posadyat_v_tyurmu. [in Russ.].
4. Androshchuk, G. A. (2010). Ohrana intelektual'noj sobstvennosti v Kitae: sostoyanie i tendencii [Intellectual Property Protection in China: Status and Trends], *Nauka i innovaciya* [Science and innovation], 6 (1), P. 81–101. [in Russ.].
5. Androshchuk, H.; Myronenko, N. M. (Eds.) (2012). Ekonomiko-pravovi aspekty zakhystu komertsii noi taiemnytsi [Economic and legal aspects of trade secret protection]. *Pravove rehulivannia vidnosyn u sferi okhorony prav na komertsii noi taiemnytsiu: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku: monohrafiia* [Legal regulation of relations in the field of protection of trade secrets: current status and prospects]. Kyiv, P. 107–165. [in Ukr.].
6. Androshchuk, G. (2015). Zashchita kommercheskoj tajny v SSHA i Kitae: praktika pravoprimereniya [Protecting Trade Secrets in the US and China: Law Enforcement Practice]. IS. *Promyshlennaya sobstvennost'* [IP. industrial property], 10, P. 63–73. [in Russ.].
7. Androshchuk, H. (2016). Zakhyst komertsii noi taiemnytsi v SSHA: ekonomichniy vplyv i praktyka pravozastosuvannia [Protecting trade secrets in the United States: economic impact and law enforcement practices]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti* [Theory and practice of intellectual property], 1, P. 76–85. [in Ukr.].
8. Androshchuk, H. O. (2018). Ekonomichne shpyhunstvo: zrostantia masshtabiv i ahresyvnosti: (Ch. I) [Economic espionage: growth and aggression: (Part I)]. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii* [Science, technology, innovation], 3 (7), P. 39–49; 4 (8), P. 21–26. [in Ukr.].
9. Androshchuk, H. O. (2020). Kytayskyi vchenyi za-sudzhenyi za kradizhku komertsii noi taiemnytsi [Chinese scientist convicted of stealing trade secrets]. *Intelektualna vlasnist v Ukraini* [Intellectual property in Ukraine], 5, P. 68–70. [in Ukr.].
10. Androshchuk, H. O. (2020). Shpyhunstvo Kytai, kradizhka intelektualnoi vlasnosti [Chinas espionage, intellectual property theft]. *Intelektualna vlasnist v Ukraini* [Intellectual property in Ukraine]. 7, P. 59–61. [in Ukr.].
11. Androshchuk, H. O. (2020). Kytayskykh khakeriv zvy-nuvachuiut u kradizhky sekretiv [Chinese hackers are accused of stealing trade secrets]. *Intelektualna vlasnist v Ukraini* [Intellectual property in Ukraine], 7, P. 62–64. [in Ukr.].
12. Androshchuk, H. O. (2020). Kytayskomu shpyhunu-naukovtsiu vyneseno vyrok — 10 rokiv pozbavlen-nia voli [A Chinese spy-scientist was sentenced to 10 years in prison]. *Intelektualna vlasnist v Ukraini* [Intellectual property in Ukraine], 8, P. 50–54. [in Ukr.].
13. Androshchuk, H. O. (2020). Ekonomichne shpy-hunstvo komertsii noi taiemnytsi za uchastiu der-zhavnoi kompanii KNR [Economic espionage of a trade secret with the participation of a state-owned company in China]. *Intelektualna vlasnist v Ukraini* [Intellectual property in Ukraine], 10, P. 55–56. [in Ukr.].
14. Androshchuk, H. O. (2021). SShA zvyuvachuie Kytai u khakerstvi i ekonomichnomu shpyhun-stvi [The United States accuses China of hack-ing and economic espionage]. *Intelektualna vlas-nist v Ukraini* [Intellectual property in Ukraine], 7, P. 40–42. [in Ukr.].
15. Androshchuk, H.O. (2021). Analiz vedennia sprav pro komertsii noi taiemnytsiu v Kytai [Analysis of trade se-cret cases in China]. *Intelektualna vlasnist v Ukraini* [Intellectual property in Ukraine], 10, P. 51–54. [in Ukr.].
16. Nagornyy, D. A. (2020). Vliyanie cifrovizatsii na eko-nomicheskuyu bezopasnost' Rossii [The impact of digitalization on the economic security of Russia]. *Obespechenie nacional'noj ekonomicheskoy bez-opasnosti: novye vyzovy i priority — Ensuring National Economic Security: New Challenges and Priorities: Collection of Abstracts of the Interna-tional Scientific Conference. Moscow, 164 p.* Retrieved from: <https://www.econ.msu.ru/sys/raw.php?o=70023&p=attachment> [in Russ.].
17. Androshchuk, H. O. (2015). Комерційна таємниця в системі економічної безпеки [Trade secret in the system of economic security]. *Intelektualna vlas-nist* — [Intellectual property], 6, P. 27. [in Ukr.].
18. Nick Beckett *ITrade Secrets in China*. Retrieved from: <https://cms.law/en/int/expert-guides/cms-expert-guide-to-trade-secrets/china>.
19. *Trade Secrets 2021 China*. Retrieved from: <https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/trade-secrets-2021/china>.
20. New Judicial Interpretation in China Strengthens Protection of Trade Secrets. Retrieved from: <https://www.winston.com/en/privacy-law-corner/new-judicial-interpretation-in-china-strengthens-protection-of-trade-secrets.html>.
21. Jerry XIA, Yulu WANG Analysis of Guiding Trade Secret Cases in China Published during the World IP Day in 2020.

H. O. ANDROSHCHUK, PhD of Economics, Associate Professor

TRADE SECRET AS A FACTOR IN ENSURING NATIONAL ECONOMIC SECURITY: CHINESE PRACTICE (Part 1)

Abstract. *The paper examines the growing importance of intangible assets, trade secrets, its global economic and innovative impact and increasing threats of abduction. The concept of national economic security, definition of the system of economic security is given. The economic significance of the institute of trade secrets, sources of legal regulation, the role of the revised Law on Unfair Competition of the People's Republic of China, features of protection of computer software and technology as trade secrets, licensing, calculation of financial compensation are considered. Judicial interpretation for handling civil suits for theft of trade secrets, guidance for companies on taking appropriate measures to maintain secrecy are provided. An analysis of the conduct of cases on trade secrets in China, the conduct of judicial practice, is given.*

Keywords: *intellectual property, innovations, trade secret, economic security, industrial espionage, licensing, injunction, financial compensation.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Андрощук Геннадій Олександрович — канд. екон. наук, доц., головний науковий співробітник, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України, вул. Казимира Малевича, 11, корп. 4, м. Київ, Україна, 03680; +38 (044) 200-08-76; genandro1@gmail.com; ORCID: 0000-0003-0781-9740

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Androshchuk H. O. — PhD of Economics, Associate Professor, Chief Researcher, Scientific Research Institute of Intellectual Property of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine; Kazymira Malevycha Str., 11, 4, Kyiv, 03680; genandro1@gmail.com; +38 044 200-08-76; ORCID: 0000-0003-0781-9740

ШАНОВНІ ПРЕДСТАВНИКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКОВИХ УСТАНОВ, НАУКОВЦІ, ВИНАХІДНИКИ!

В УкрІНТЕІ впроваджено послугу **“Комплексне інформаційне обслуговування”**. Це актуальна і систематизована інформація з питань трансферу технологій, науково-технічного та інноваційного розвитку, що надсилається в онлайн-режимі і призначена для здійснення наукової та інноваційної діяльності. Видання надсилаються протягом року згідно з вказаною на сайті Інституту періодичністю. До вашої уваги інформаційний пакет **“Комплексний”** (8 видань):

- фаховий журнал “Наука, технології, інновації”;
- інформаційний бюлетень “Дослідження, технології та інновації у Європейському Союзі”;
- дайджест новин “Наука, технології, інновації”;
- дайджест трансферу технологій;
- “Збірник рефератів дисертацій, НДР та ДКР”;
- “Бюлетень реєстрації НДР та ДКР”;
- бюлетень “План проведення наукових, науково-технічних заходів в Україні”;
- “Закони та підзаконні акти, директивні документи у сфері вищої освіти, науки, науково-технічної інформації, науково-технологічного та інноваційного розвитку України”.

КОНТАКТИ:

телефон (044) 521-00-39,

e-mail: uinte1.ua@gmail.com, uinte1.info@gmail.com

Детальніше на сайті УкрІНТЕІ: www.uinte1.kiev.ua